

A R E T U S A

Európai hálózat az esélyegyenlőségi intézkedések előmozdításáért

**Útmutató az Európai Unió nőkereskedelem
elleni küzdelmét megalapozó
Jogi dokumentumokhoz**

A R E T U S A

Európai hálózat az
esélyegyenlőségi intézkedések
előmozdításáért

Ez a kiadvány az **ENATW European Network Against Trafficking in Women for Sexual Exploitation** (magyar elnevezése: Európai Összefogás a Nőkereskedelem Ellen) című nemzetközi projekt keretében készült 2006-ban. A kiadványt az Associazione IRENE állította össze a projektben résztvevő alábbi partnerszervezetek támogatásával és közreműködésével:

- > MONA Magyarországi Női Alapítvány, Magyarország
- > Associazione Formazione Professionale del Patronato San Vincenzo, Olaszország
- > L'Amicale du Nid, Franciaország
- > Research Centre of Women's Affairs, Görögország
- > BalticFem, Svédország
- > Women's Issues Information Centre, Litvánia
- > Dom Zakonny Zgromadzenia Siostr Urszulanek Niepokalanej Maryi Panny z Gamine, Lengyelország

A projekt honlapján (www.aretusa.net) valamennyi, a nőkereskedelem megelőzésének, az emberkereskedelem elleni küzdelemnek, illetve az áldozatok védelmének biztosítását célzó stratégiákra és intézkedésekre vonatkozó nemzeti és nemzetközi szabályozás és dokumentum elérhető.

Jelen kiadvány az Európai Bizottság Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatósága pénzügyi támogatásával készült. Az itt megfogalmazott nézetek nem feltétlen tükrözik az Európai Bizottság hivatalos véleményét.

Lombardia Tartomány támogatásával:

RegioneLombardia

Presidenza

Bevezetés.

Jelen útmutató a nőkereskedelem megelőzésével és a nőkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos európai uniós politikák legfőbb jogi dokumentumait kívánja bemutatni.

Az útmutató olyan eszközként kíván szolgálni az emberkereskedelem elleni küzdelem, és általánosságban véve a nők és gyermekek elleni erőszak területén működő szervezetek és állami intézmények számára, amely az európai helyzetet és a legfrissebb szakirodalmat felhasználva **elősegítheti az európai szintő szakpolitikák és elvek beépítését az emberkereskedelem elleni küzdelemmel és a nők jogainak védelmével foglalkozó nemzeti és helyi stratégiákba.**

A Hálózatunkban részt vevő szervezetek által megfogalmazott alapító nyilatkozatunkban foglalt célkitűzéseink egyike szerint a projekt **elősegíti és támogatja a főbb nemzetközi egyezményekkel és dokumentumokkal összhangban álló előírások és eljárások megalkotását a szexuális kizsákmányolás céljából történő nőkereskedelem megelőzése és az ez elleni küzdelem területén.**

Tudtuk, hogy igény van a tájékoztatást, s a köztudatosság növelését szolgáló eszközökre, ezért született ez a kézikönyv is. Reméljük, ezzel hozzájárulhatunk **a szervezetek és állami intézmények közötti együttműködés javításához, hiszen e nélkül elképzelhetetlen az európai és nemzeti szinten megalkotott elvek és eljárások hatékony alkalmazása.** Szeretnénk tehát – helyi szinten is – növelni a szereplők tudását és részvételét az emberkereskedelem megelőzésére és az ennek a bűncselekménynek áldozatul eső nők jogainak védelmét szolgáló módszerek kidolgozásában és alkalmazásában.

Az útmutatóban főként az alábbi dokumentumokra utalunk:

- > az **Európai Unió által alkotott jogszabályi keret:** a Tanács kerethatározata (2002. július 19.) az emberkereskedelem elleni küzdelemről (2002/629/IB); a Tanács 2004/68/IB kerethatározata (2003. december 22.) a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről; a Tanács 2004/81/EK

irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává; vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményektől érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére kiállított tartózkodási engedélyről;

- > **politikai dokumentumok:** 2002-es Brüsszeli Nyilatkozat az emberkereskedelem megelőzéséről és az emberkereskedelem elleni harcról; a Bizottság COM (2005) 514-es Közleménye: Az emberkereskedelem elleni küzdelem – integrált megközelítés és cselekvési tervjavaslat; Az Európai Unió terve az emberkereskedelem elleni küzdelemre és annak megelőzésére vonatkozó legjobb gyakorlatokról, normákról és eljárásokról (2005/C311/01);
- > **az Emberkereskedelmet Tanulmányozó Szakértői Csoport jelentésének** főbb kutatási eredményei és javaslatai, amelyek célja az Európai Unió tevékenységének megerősítése az emberkereskedelem elleni küzdelem területén, illetve új kezdeményezések, tervek és tevékenységek kidolgozása.

Tartalom.

- 7 > I
Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos szabályozási keret
- 8 > A szexuális kizsákmányolás céljából történő nőkereskedelem: az Európai Unió előtt álló kihívás és feladat
- 10 > Kerethatározat (2002. július 19.) a szexuális kizsákmányolás vagy munkára kényszerítés céljából történő emberkereskedelem elleni küzdelemről
- 14 > A Tanács 2004/81/EK irányelve (2004. április 29.)
- 16 > Az emberkereskedelem megelőzését és az emberkereskedelem elleni küzdelmet célzó európai uniós programok
- 18 > Hálózatok

- 21 > II
Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel és annak megelőzésével, illetve az áldozatok emberi jogainak védelmével kapcsolatos politikai normák
- 22 > Brüsszeli Nyilatkozat az emberkereskedelem megelőzéséről és az emberkereskedelem elleni harcról
- 24 > Együttműködési és koordinációs mechanizmusok
- 27 > Az emberkereskedelem megelőzése
- 33 > Az áldozatok védelme és támogatása
- 40 > Rendőrségi és igazságügyi együttműködés

- 41 > **AZ ENATW ALAPELVEI, CÉLJAI, TEVÉKENYSÉGEI**

I
**Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel
kapcsolatos szabályozási keret**

A szexuális kizsákmányolás céljából történő nőkereskedelem elleni küzdelem – az Európai Unió előtt álló kihívás és feladat.

A nőkereskedelem elleni küzdelemre és a nőkereskedelem megelőzésére vonatkozó EU stratégia az európai jogszabályalkotás egyik alapelveként választ, amely nem más, mint a **nők és férfiak közötti jogegyenlőség támogatása és a nemek közötti megkülönböztetés elleni küzdelem**. Ezek az elvek szerepelnek az Európai Unió Alapjogi Kartájában, melyet 2000. december 7-én hirdettek ki Nizzában, különösen annak 20., 21. és 23. cikkében, amelyek meghatározzák az Európai Unió elkötelezettségét az egyenlőség elvének és a diszkrimináció tilalmának előmozdításában. A Nizzai Karta 5. cikke előírja a rabszolgaság minden formájának tilalmát, és az emberkereskedelmet annak modern megnyilvánulásaként értelmezi.

Az Európai Unió Alapjogi Kartája

I. CÍM: MÉLTÓSÁG

5. CIKK: A RABSZOLGASÁG ÉS A KÉNYSZERMUNKA TILALMA

Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani.

Senkit sem lehet kényszermunkára vagy kötelező munkára igénybe venni.

Tilos emberi lényekkel kereskedni.

III. CÍM: EGYENLŐSÉG

20. CIKK: A TÖRVÉNY ELŐTTI EGYENLŐSÉG

A törvény előtt mindenki egyenlő.

21. CIKK: A MEGKÜLÖNBÖZTETÉS TILALMA

(1) Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

(2) Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés és az Európai Unióról Szóló Szerződés alkalmazási körében és az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés.

23. CIKK: A NŐK ÉS FÉRFIAK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG

A nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén is biztosítani kell. Az egyenlőség elve nem akadályozza, hogy az alulreprezentált nem számára különleges előnyöket biztosító rendelkezéseket tartsanak fenn vagy hozzanak meg.

A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó ütemtervvel (Roadmap for Equality between Women and Men) kapcsolatos COM (2006) 92-es számú bizottsági Közleményben az Európai Bizottság prioritásként határozta meg a nemi alapon történő erőszak eltörlését, és a nőkereskedelmet mint az

élethez, biztonsághoz, szabadsághoz és fizikai integritáshoz való alapvető jog megsértését értelmezte. A nők nagyobb eséllyel válnak emberkereskedelem áldozatává, ha származási országukra jellemző a nemek közötti diszkrimináció, a szegénység és a munkalehetőségek hiánya. Az Európai Unióról Szóló Szerződés VI. Címe megerősítette az Európai Unió hatáskörét a **büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozása céljából** (VI. Cím).

A tagállamok rendőrségeinek és igazságügyi szerveinek együttműködése a bűnmegelőzés és a bűnüldözés, és különösen az emberkereskedelem elleni, átfogó fellépést célozza (29. cikk). Ezért a tamperei csúcson az Európai Tanács prioritásokat és stratégiákat fogalmazott meg az igazságügyi és a belügyi együttműködés területén, és felvázolta az Unió elkötelezettségét az emberkereskedelem elleni küzdelem és az emberkereskedelem megelőzése iránt, az emberkereskedelmet nem csupán rémisztő büntettként (az Elnökségi Következtetések 22., 23., 26. és 48. pontja), hanem az emberi jogok súlyos megsértéseként értelmezve. Mivel az egyéni szabadság védelme alapvető feltétele a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásának, elengedhetetlen egy olyan integrált megközelítés alkalmazása, amely figyelembe veszi az áldozatok, különösen a nők és gyermekek emberi jogainak védelmével és előmozdításával, és a kiindulási és tranzit országok és régiók fejlesztésével kapcsolatos kérdéseket.

Az **Európai Bizottságnak** az emberkereskedelem megelőzésével és az emberkereskedelem elleni harccal kapcsolatos kérdésekért felelős főigazgatóságai:

- > Szabadság, Biztonság és a Jog Érvényesülése Főigazgatóság (DG Freedom, Security and Justice).
- > Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatóság (DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities).

Az Európai Unió tevékenységéről a **www.europa.eu** honlapon található információk. A honlap bizonyos részei részletesebben is bemutatják az EU emberkereskedelem elleni ENATW European Network Against Trafficking in Women for Sexual Exploitation ni küzdelemmel kapcsolatos stratégiáját, például:

- > Igazságügyi és Belügyi Főigazgatóság (DG Justice and Home Affairs):
<http://ec.europa.eu/justice&home/index&en.htm>
- > Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatóság (DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities): **<http://ec.europa.eu/employment&social/index&en.html>**

Az **Európai Parlamentben** az emberkereskedelem elleni stratégiákhoz és általánosságban az egyenlő esélyek előmozdításához kapcsolódó kérdéseket a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság (Parliamentary Committee of Women's Rights and Gender Equality), illetve az Állampolgári Jogi, Bel-és Igazságügyi Bizottság (Committee of Civil Liberties, Justice and Home Affairs) vitatja meg. További információért tekintse meg az Európai Parlament honlapját: **<http://www.europarl.europa.eu>**

Kerethatározat (2002. július 19.) a szexuális kizsákmányolás vagy munkára kényszerítés céljából történő emberkereskedelem elleni küzdelemről.

Az emberkereskedelem elleni stratégia végrehajtása során az Európai Unió egyik célkitűzése az volt, hogy a tagállamok **azonos módon határozzák meg az emberkereskedelmet mint bűncselekményt**, és arányos büntetéssel sújtják azt. Mindez elengedhetetlen követelménye a büntető ügyekben való közös fellépésnek és a hatékony igazságügyi együttműködésnek.

Az Európai Unió Tanácsa 2002-ben elfogadott egy Kerethatározatot¹, amely alkalmazási köre nem csak a szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményekre, hanem a munkára kényszerítéssel kapcsolatos bűncselekményekre is kiterjed, és célja “közös fogalom-meghatározások, tényállási elemek és szankciók” lefektetése.

A határozat megalkotásánál figyelembe vették a nemzetközi szinten elért eddigi egyik legnagyobb eredményt, nevezetesen az Egyesült Nemzetek Szervezetének a Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezményét (UN Convention against Transnational Organized Crime), amelynek Kiegészítő Jegyzőkönyve az emberkereskedelemmel foglalkozik. A határozatban ajánlott meghatározás tartalmazza az ENSZ Jegyzőkönyvében (UN Protocol) foglalt meghatározás legfontosabb elemeit, mely szerint az emberkereskedelem az adott személy kizsákmányolása céljából elkövetett, **személy elleni bűncselekmény**.

A kerethatározat egyike azon EU jogi eszközöknek, amelyek célja a büntető ügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködés támogatása. Hasonlóan az irányelvhez, a kerethatározat is kötelezi a tagállamokat az elérendő célok tekintetében, azonban a cél elérésének módját a tagállamok saját hatáskörükben választhatják meg.

2006. májusában a Bizottság kiadta a COM(2006) 187-es számú jelentését az emberkereskedelemről szóló Kerethatározat rendelkezéseinek való megfelelés érdekében a tagállamok által elfogadott törvényi szabályozásokról. A jelentésből kiderül, hogy a büntetendőség szempontjából a tagállamok többsége megfelel a Kerethatározat 1. cikkének, és bevezette a nemzeti jogrendszerbe az emberkereskedelmet, mint bűntettet. A jelentés szerint a tagállami szinten megtett jogalkotási lépések nem garantálják az EU-s normák hatékony végrehajtását, mivel utóbbi attól is függ, hogy az új előírásokat milyen megközelítéssel és módszerrel vezeti be a rendőrség és az igazságügyi hatóságok.

Az ENSZ Jegyzőkönyvét az emberkereskedelemlről (UN Protocol on trafficking in human beings) 2000. december 12-én nyitották meg Palermóban, és a 40. ratifikálást követően 2003. december 25-én lépett életbe. A Jegyzőkönyv tartalmazza az emberkereskedelem első nemzetközi szintű meghatározását. A Jegyzőkönyvvel és az UNODC stratégiával (United Nation Office for Drugs and Crime – az ENSZ Kábítószer Ellenőrző és Bűnmegelőző Irodájával) kapcsolatban az alábbi címen talál információkat:

<http://www.unodc.org/unodc/en/crimeoprevention.html>

2003-ban az ENATW hálózat tudatosító kampányt folytatott az ENSZ Jegyzőkönyvvel kapcsolatban. A fűzet letölthető a www.aretusa.net oldalról.

2005. május 3-án az Európa Tanács – strasbourgi székhelyű nemzetközi szervezet, amely 46 demokratikus európai államot tömörít – elfogadta az **Emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló Egyezményt (Convention on Combating trafficking in human beings)**. Más nemzetközi szabályozással ellentétben az Európa Tanács Egyezménye az áldozatok emberi jogainak védelmére összpontosít. A Preambulum kimondja, hogy az emberkereskedelem az emberi jogok, illetve az emberi méltóság és integritás súlyos megsértése. Az Egyezmény ellenőrző mechanizmus megalkotásáról is rendelkezik, a rendelkezéseknek a részes államok általi hatékony megvalósítása érdekében. A Tanács Egyezménye foglalkozik:

- > a kereskedelem valamennyi módjával: nemzeti vagy nemzetközi, szervezett bűnözéssel kapcsolatos vagy attól független formájával;
- > valamennyi áldozattal: nőkkel, férfiakkal, gyermekekkel;
- > a kizsákmányolás összes formájával: szexuális célú kizsákmányolással, munkára kényszerítéssel.

Az Egyezményre illetve az Európa Tanács emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos tevékenységére vonatkozóan további információt talál az alábbi honlapon:

<http://www.coe.int/t/DG2/TRAFFICKING/campaign/defaultoen.asp>

Note 1. A Tanács 2002/629/EK Kerethatározata (2002. július 19.) az emberkereskedelem elleni küzdelemről, HL L203, 2002. augusztus 1.

CIKK. 1 – Emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények a munkára kényszerítéssel vagy szexuális kizsákmányolással összefüggésben

A meghatározás leírja az emberkereskedelem bűncselekményét alkotó elemeket:

- > **elkövetett cselekmények** személyek toborzása, szállítása, átadása, bűjtatása, későbbi befogadása;
- > **a megvalósítás eszközei:** kényszer, erőszak vagy fenyegetés, ideértve az erőszakos elhurcolást is, megfélemlítés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés oly módon, hogy az adott személy tényleges és elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az említett visszaélésnek, ellenszolgáltatás vagy egyéb előny nyújtása vagy elfogadása egy másik személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében;
- > **az alábbi célok elérése érdekében:** az adott személy munkára vagy szolgáltatás nyújtására, prostitúcióra kényszerítése vagy a szexuális kizsákmányolás egyéb formáinak alkalmazása.

Az emberkereskedelem sértettjének beleegyezését nem lehet figyelembe venni, ha az elkövetők a fent meghatározott módszerek bármelyikéhez folyamodtak.

A nemzetközi szinten elfogadott meghatározás szerint a személyi szabadság korlátozásába az emberkereskedelem áldozatainak tekintetében olyan kényszerítési formákat is bele kell érteni, amelyek nem feltétlenül járnak fizikai erőszakkal, mint például a **hatalommal való visszaélés**, vagy a **sérülékenységgel való visszaélés**. Az ENSZ Jegyzőkönyvében található meghatározás szerint a hatalommal való visszaélés olyan helyzet, amelyben a hatalommal rendelkező személy meghatározza a másik személy jogait. A sérülékenységgel való visszaélés olyan helyzet, amelyben az érintett személynek nincs más lehetősége, mint hogy elszenvedje a visszaélést.

A **Szakértői Csoport 4. számú ajánlása**: a meghatározásnak valamennyi releváns aspektust figyelembe kell vennie, különös tekintettel az emberi jogi kihatásokra. Ebben az összefüggésben az emberkereskedelmet olyan komplex jelenségként kell meghatározni, amely az áruba bocsátott személy akaratát, önrendelkezési jogát és emberi méltóságát csorbítja.

CIKK. 2 – Felbujtás, bűnsegédlet, bőnpártolás és kísérlet.

Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az említett bűncselekmény elkövetésére való felbujtás, az arra irányuló bűnsegédlet, bőnpártolás és kísérlet büntetendő legyen. A tagállamok többsége ennek a cikknek a vonatkozásában a bűncselekmény megkísérlésével kapcsolatos általános normákat alkalmazza.

CIKK. 3 – Szankciók.

Minden tagállam meghozza a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az említett bűncselekményt hatékony, arányos és visszatartó erejű szankcióval sújtsa, és súlyosbító körülményeket állapítson meg.

CIKK. 6 – Joghatóság és büntetőeljárás.

Az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények nemzetközi volta miatt hatékony válaszadásra és olyan joghatósági normákra van szükség, amelyek megakadályozzák, hogy az elkövetők elkerülhessék a szankciókat.

Az ENSZ Nemzetközi Szervezett Bűnözés elleni Egyezményének két kiegészítő Jegyzőkönyve különbséget tesz az **emberkereskedelem** és az **embercsempészet** között.

Az ENSZ Jegyzőkönyv értelmében az **embercsempészet** azt jelenti, hogy valaki pénzügyi vagy egyéb anyagi előny ellenében illegálisan bejuttat egy személyt egy országba, és ezzel megsérti az adott ország bevándorlásra vonatkozó előírásait. Az illegális bevándorlásban történő segítségnyújtás büntette ezért az **adott állam ellen elkövetett bűntett**.

Az emberkereskedelem különbözik az embercsempészettől, mivel:

- > nem vonja maga után a külföldi állampolgárok belépésével vagy tartózkodásával kapcsolatos nemzeti törvények megszegését;
- > a célországban történő toborzás, szállítás, vagy tartózkodás szakaszában erőszakot alkalmaznak az érintett személy kiszolgáltatott helyzetének kialakítására vagy fenntartására;
- > ez a rabszolgaság egyik leginkább lealacsonyító formája, amely maga után vonja az érintett személy alapvető jogainak megsértését, úgymint az élethez, méltósághoz, biztonsághoz, egészséghez, és egyenlőséghez való jogot.

Az emberkereskedelem ezért **személy ellen elkövetett bűncselekmény**, és kiszolgáltatott helyzete miatt az érintett személy az **áldozat szerepét** tölti be.

A Tanács 2004/81/EK Irányelve (2004. április 29.)².

Az emberkereskedelem közösségi szinten történő meghatározásának megfelelően az EU elfogadott egy irányelvet a **harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére az emberkereskedők elleni eljárás időtartamának függvényében kiállított ideiglenes tartózkodási engedélyről**. Az irányelv célja annak biztosítása, hogy a rendőrség és az igazságügyi szervek hatékonyabban tudjanak fellépni az emberkereskedők ellen azáltal, hogy támogatja az áldozatokkal történő együttműködést az elkövetők elleni nyomozás ideje alatt, és ennek érdekében rendelkezik a tartózkodási engedély kiadásának feltételeiről (1. cikk). Az irányelv 6. cikke értelmében az emberkereskedelem áldozatai, a harmadik ország állampolgárai **gondolkodási időt** kapnak, amely "lehetővé teszi számukra, hogy talpra álljanak, és megszabaduljanak a bűncselekmények elkövetőinek befolyásától, azért, hogy megalapozott döntést hozhassanak arról, hogy együttműködnek-e a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal vagy sem". A gondolkodási idő alatt semmilyen kiutasításról szóló határozat nem hajtható végre velük szemben. A tagállamok gondoskodnak arról is, hogy a harmadik országok elégséges anyagi eszközökkel nem rendelkező érintett állampolgárai a saját megélhetésük biztosítását lehetővé tevő anyagi eszközökhöz jussanak, és igénybe vehessék a sürgősségi egészségügyi ellátást, ezáltal hamarabb visszanyerjék anyagi és pszichológiai függetlenségüket (7. cikk). A 8. cikk értelmében a **tartózkodási engedély** kiadásának feltételei a következők:

- > a nyomozás vagy a bírósági eljárás szempontjából célszerű az érintett személy saját területükön való tartózkodásának meghosszabbítása; és
- > az érintett személy egyértelmű szándékot tanúsított az együttműködésre; és
- > az érintett személy megszakította a kapcsolatot az emberkereskedőkkel.

E feltételek fennállása mellett hat hónapra szóló tartózkodási engedélyt lehet kiállítani.

Note 2. A Tanács 2004/81/EK Irányelve (2004. április 29.) a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményektől érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére kiállított tartózkodási engedélyről.

A tartózkodási engedéllyel rendelkezők részt vehetnek olyan programokon, amelyek célja *“a megszokott társadalmi életbe való visszatérés előmozdítása, ideértve adott esetben a szakismereteik továbbfejlesztését szolgáló tanfolyamokat, vagy a származási országukba történő támogatott visszatérésük előkészítését is”* (12. cikk). A tagállamok meghatározzák azon szabályokat, amelyek alapján a tartózkodási engedély birtokosai jogosultak hozzáférni a munkaerőpiachoz, a szakképzéshez és az oktatáshoz (11. cikk). A tartózkodási engedély lejárta után az áldozat az adott állam bevándorlási politikája alapján maradhat az országban.

A Szakértői Csoport jelentése (12. számú magyarázó jegyzet) szerint az áldozatok védelme és segítése nem csak az áldozatok rendőrséggel és igazságügyi szervekkel folytatott együttműködésétől kell, hogy függjön, hanem attól is, hogy az áldozatok mennyire kívánnak kiszakadni helyzetükből. Az emberkereskedők elleni nyomozás és eljárások során történő együttműködés megtagadása nem járhat azzal a következménnyel, hogy az áldozat nem kapja meg a biztonsága és rehabilitációja szempontjából szükséges segítséget és védelmet. A magyarázó jegyzet szintén utal nyomozásokra, kihallgatásokra, és az eljárások egyéb aspektusaira.

Olaszország 1998-ban elfogadott egy szabályt (**art.18 D.lgs 286/98**), amelynek értelmében az emberkereskedelem áldozatai igazságügyi eljárás (amennyiben az emberkereskedelem áldozatai úgy döntenek, hogy együttműködnek a rendőrséggel és az igazságügyi szervekkel az emberkereskedők elleni nyomozások és eljárások során) és szociális eljárás (az erőszak és súlyos kizsákmányolás megállapítása után) alapján kapnak tartózkodási engedélyt. A 18.cikk szerinti tartózkodási engedély jó gyakorlat közösségi szinten, és lehetővé teszi, hogy az áldozatok megszakítsák a kapcsolatot a kizsákmányolóikkal, és megfelelő szolgáltatásokban részesüljenek társadalmi rehabilitációjuk céljából.

Az emberkereskedelem áldozatait segítő szervezetek legjobb gyakorlatainak és információinak megosztására irányuló tevékenységei keretében az ENATW hálózat tudatosító kampányt szervezett a 18. cikk szerinti segítségnyújtással és védelemmel kapcsolatos intézkedések vonatkozásában. A kiadvány letölthető a **www.aretusa.net** honlapról.

A Szakértői Csoport 89. számú ajánlása: Az emberkereskedelem hatékony kezelése, újbóli elkövetésének megakadályozása, valamint a nemzetközi emberi jogi kötelezettségek teljesítése céljából a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az áruba bocsátott személyek megfelelő jogorvoslathoz jussanak, beleértve a segítségnyújtást, védelmet és kártalanítást, függetlenül attól, hogy az áldozatok hajlandóak-e tanúskodni az őket áruba bocsátó embercsempészek ellen.

Az emberkereskedelem megelőzését és az emberkereskedelem elleni küzdelmet célzó európai uniós programok.

Az EU számos olyan programot támogat, amelyek célja az emberkereskedelem megelőzésével és az emberkereskedelem elleni küzdelemmel foglalkozó állami és civil szervezetek közötti közösségi és nemzeti szinten történő együttműködés előmozdítása.

A 2006-ig tartó programozási időszak alatt az Európai Bizottság Igazságügyi és Belügyi Főigazgatósága az alábbi programokat indította el:

- ▶ DAPHNE, kiskorúak és nők ellen elkövetett erőszak megelőzésével és az erőszak ellen való küzdelemmel foglalkozó civil szervezetek nemzetközi projektjeinek társfinanszírozása;
- ▶ AGIS, társfinanszírozás és az együttműködés megerősítése az EU tagállamok rendőrségei, illetve igazságügyi és jogi szervei legjobb gyakorlatainak, információinak megosztása és az előbb megnevezett szervek képzése terén.

A nőkkel szemben elkövetett erőszak elleni küzdelem a Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatóság esetében is prioritást élvez. Ez a Főigazgatóság több projekt társfinanszírozásában is részt vett az egyenlőség megteremtése terén aktív szervezetek támogatására vonatkozó akcióterv keretein belül.

A EuropeAid-nek, az Európai Unió együttműködési irodájának is voltak egyéb, az emberkereskedelem kiindulási országban történő megelőzését és az emberkereskedelem elleni ottani küzdelmet célzó kezdeményezései.

Az EU honlap Igazságügyi és Belügyi Főigazgatósággal foglalkozó oldalain:

<http://ec.europa.eu/justiceo/home/indexo.htm> további információt talál pályázati felhívásokról, projektekről, és az Európai Bizottság legjobb gyakorlatáról a szabadság, a biztonság, és a jog érvényesülésén alapuló térség megalkotása vonatkozásában.

A Daphne Program keretében az Európai Bizottság által társfinanszírozott projektekkal kapcsolatos tájékoztatás és a projektek értékelése érdekében létrehozták a <http://www.daphne-toolkit.org> honlapot, ahol több, az EU tagállamaiban indított kezdeményezésről is találhat információt.

Az EU honlap Foglalkoztatási, Szociális és Egyenlő Esélyek Főigazgatósággal foglalkozó oldalain információkat találhat a nemek közötti egyenlőséggel, a megkülönböztetés elleni küzdelemmel, és a társadalmi integrációval kapcsolatos közösségi politikákról és támogatásokról <http://ec.europa.eu/employmentosocial/indexo.html>

Az Európai Unió együttműködési irodája, a EuropeAid pályázati felhívásai az alábbi oldalon érhetők el: <http://ec.europa.eu/comm/europeaid/cgi/frame12.pl>

A 2007–2013-as időszakra az Európai Bizottság javasolta az **“Alapvető Jogok és Igazságszolgáltatás” Keretprogram** (Framework Programme of Fundamental Rights and Justice) elfogadását, amely megerősíti az Európai Unió néhány alapvető értékét, mint a szabadság, az alapvető jogok és a jogállamiság tiszteletben tartása. A nőkkel szemben elkövetett erőszak elleni küzdelem szerepel a Nizzai Karta alapvető jogok védelmével kapcsolatos rendelkezései között. Ezért az “Erőszak elleni küzdelem” (Daphne) program az alábbi célkitűzésekkel indult el:

- > gyermekek, fiatalok, nők ellen a magán- vagy a közsférában elkövetett bármiféle erőszak megakadályozása és az erőszak elleni küzdelem megelőző intézkedések és az áldozatok illetve a kockázatnak kitett csoportok támogatása útján;
- > nemzetközi fellépések támogatása.

Az Európai Bizottság javasolta továbbá, hogy az EU jelenlegi négy – a diszkrimináció elleni küzdelemre, a nemek közötti egyenlőség biztosítására, a társadalmi befogadásra, illetve a foglalkoztatásra vonatkozó – akciótervét helyettesítsék a **“PROGRESS” program a foglalkoztatásért és társadalmi szolidaritásért** című programmal, annak érdekében, hogy láthatóbbá, koherensebbé, és egyértelművé váljon az EU pénzügyi támogatása a fenti területeken történő beavatkozásokkal kapcsolatban.

Hálózatok.

A stratégiának közösségi és helyi szinten is kulcsfontosságú eleme az emberkereskedelem elleni küzdelemben résztvevő – a magán és a közszférát egyaránt képviselő – szereplők közötti, több területre is kiterjedő (multidiszciplináris) együttműködés megteremtése. Az ENSZ Jegyzőkönyv kiemeli az állami hatóságok közötti együttműködést (10. és 11. cikk). Azonban – ahogyan a Szakértői Csoport is megfogalmazta –, az együttműködésnek szélesebb körben kell megvalósulnia annak érdekében, hogy közösségi, nemzeti és helyi szinten is bevonásra kerüljenek állami és civil szervezetek, mivel ez alapvető feltétele a hatékony eljárások és beavatkozások kidolgozásának és azok bűncselekményekre és az áldozatok jogainak védelmére gyakorolt hatása nyomon követésének és értékelésének. A szereplők közötti információcsere biztosíthatja az áldozat pontos beazonosítását, aki így megfelelő segítségben részesülhet emberi jogainak védelme tekintetében.

Europol.

Az Europol az Európai Rendőrségi Hivatal, amelynek célja a tagállamok illetékes hatóságai eredményességének és a hatóságok közötti együttműködésnek a fejlesztése a két vagy több tagállamban működő bűnszervezetek elleni küzdelem terén. 1994 óta aktív kábítószer-ellenes egységként működik, és fokozatosan kiterjesztette tevékenységét más bűncselekményekre is, mint például az emberkereskedelem. Az Europol segíti az információ cserét, támogatást nyújt nyomozások során, és elemzéseket készít a legfontosabb bűnügyi jelenségekről.

A szervezet éves jelentése és az emberkereskedelemmel kapcsolatos tanulmányok elérhetőek a <http://www.europol.europa.eu> oldalon.

Eurojust.

Az Eurojust az Európai Unió szerve, amely 2002-ben jött létre annak érdekében, hogy fejlessze a tagállamok illetékes hatóságainak eredményességét a súlyos nemzetközi bűncselekmények és szervezett bűnözés elleni küzdelemben. Az Eurojust igazságügyi szervek állandó hálózata, amely azt célozza, hogy hatékony együttműködés jöjjön létre a tagállamok között az igazságügy terén, különös tekintettel a szervezett bűnözés megelőzésére és a szervezett bűnözés elleni küzdelemre.

Alapvető fontosságú, hogy az emberkereskedelem elleni küzdelemben elkötelezett politikusok, szakértők, civil szervezetek biztosítsák a közösségi szinten kialakított szabályok nyomon követését, értékeljék a nemzeti stratégiák és tervek megfelelőségét, és – amennyiben szükséges –, új beavatkozásokat dolgozzanak ki az emberkereskedelem áldozatainak védelmével, segítségével, társadalmi integrációjával kapcsolatos mechanizmusok fejlesztésére. Az ENATW ezért támogatja a szervezetek, intézmények és civil szervezetek közötti párbeszédet.

Az Eurojust tevékenységeiről a következő weboldalon lehet tájékozódni:
<http://europa.eu/agencies/pol/agencies/eurojust/indexöhu.htm>

ÖSSZEKÖTI

az EU-ban a nők jogainak előmozdítása és védelme, illetve az emberkereskedelem megelőzése és az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elkötelezett szervezeteket

MEGVITATJA

az elveket, jogalkotást, legjobb gyakorlatot, hogy ezáltal támogassa az emberkereskedelemről való gondolkodást, figyelembe véve e súlyos bűncselekmény áldozatainak jogait

ENATW

The **E**uropean **N**etwork
Against **T**rafficking
in **W**omen
for sexual exploitation

Európai Összefogás a Nőkereskedelem Ellen

ELŐMOZDÍTJA

az emberkereskedelem megelőzésére, az ellene való küzdelemre, és az áldozatok védelmére vonatkozó közösségi politikákat, stratégiákat, és legjobb gyakorlatot

TÁJÉKOZTATJA

a közvéleményt a nőkereskedelem elleni küzdelemben aktív szervezetek, állami hatóságok, és esélyegyenlőségi szervezetek tevékenységeiről

TÁMOGATJA

az Európai Közösséget, a tagállamok hivatalos szerveit és a civil szervezeteket, melyek elkötelezettek a nők jogainak védelme iránt

II

**Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel és
annak megelőzésével, illetve az áldozatok
emberi jogainak védelmével kapcsolatos
politikai normák**

Brüsszeli Nyilatkozat az emberkereskedelem megelőzéséről és az emberkereskedelem elleni harcról.

A STOP II program keretében a Nemzetközi Migrációs Szervezet (International Organisation for Migration – IOM) az Európai Bizottsággal és Parlamenttel együttműködésben 2002. szeptember 18. és 20. között konferenciát tartott **Európai Konferencia – Az emberkereskedelem megelőzése és az emberkereskedelem elleni küzdelem – a XXI. század globális kihívása** címmel. A konferencia eredményeként született meg a Brüsszeli Nyilatkozat (Brussels Declaration). A konferencia előkészítő megbeszélésein részt vettek a tagállamok, tagjelölt országok és harmadik országok kormányának képviselői, tudósok, szakértők, valamint nemzetközi és nemzeti szervezetek képviselői.

2003-ban az Európai Unió Tanácsa az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos munkadokumentumként és politikai dokumentumként fogadta el a Brüsszeli Nyilatkozat következtetéseit.³ A Bizottság Parlamenthez és Tanácshoz intézett 2003. június 3-i Közleménye az illegális bevándorlással, az embercsempészettel, illetve a tagállamok területén illegálisan tartózkodó személyek kiutasításával kapcsolatos közös politika kidolgozásával kapcsolatban az alábbiak szerint vélekedik a Brüsszeli Nyilatkozatról: *“A Brüsszeli Nyilatkozat újabb mérföldkő az ezzel a témával kapcsolatos EU-politikák fejlődése terén. Célja a közösségi szintű és a nemzetközi együttműködés fejlesztése, konkrét intézkedések, szabályok, legjobb gyakorlatok és mechanizmusok kidolgozása az emberkereskedelem megelőzésében és az emberkereskedelem ellen folytatott küzdelemben. A Bizottság a közeljövőben e nyilatkozat alapján folytatja a tevékenységét, és a nyilatkozat szolgálatát majd a közösségi szintű kezdeményezések alapjául is, amelyek egy e célból felállított szakértői csoport véleménye alapján elkészített cselekvési terv keretében kerülnek megfogalmazásra”*.

A Nyilatkozat ajánlásainak végrehajtására az Európai Bizottság felállította az Emberkereskedelemmel Foglalkozó Szakértői Csoportot (Experts' Group on Trafficking in Human Beings), amelynek feladata, hogy különböző kérdésekről véleményt alkosson, és a Brüsszeli Nyilatkozat ajánlásai alapján jelentést készítsen.

Az ENATW azon az állásponton van, hogy a Brüsszeli Nyilatkozat hasznos eszköz a közösségi és nemzeti szintű multidiszciplináris együttműködés hatékony fejlesztésére. Ezért támogatjuk a Nyilatkozat terjesztését az állami szervek és a civil társadalom körében annak érdekében, hogy ezáltal is hozzájáruljunk hatékony intézkedések meghozatalához az alábbi területeken:

- > együttműködési és koordinációs mechanizmusok;
- > megelőzés;
- > az emberkereskedelem áldozatainak védelme és segítése;
- > rendőrségi és igazságügyi együttműködés.

Az útmutatónak ez a része ezért a Brüsszeli Nyilatkozat szerkezetének, iránymutatásainak és ajánlásainak figyelembe vételével készült, tekintetbe véve a Szakértői Csoport jelentésében található legújabb eredményeket és tanulmányokat, valamint a Bizottság azt követő, "Az emberkereskedelem elleni küzdelemről – integrált megközelítés és cselekvési tervjavaslat (Fighting trafficking in human beings – an integrated approach and proposals for an action plan)" című Közleményét (COM(2005)514).

Note 3. HL C 137 2003. június 12.

Együttműködési és koordinációs mechanizmusok.

Valamennyi, az emberkereskedelem elleni küzdelemben és az emberkereskedelem megelőzésében elkötelezett nemzetközi szervezetnek, kormánynak és egyéb szereplőnek megfelelő intézkedéseket kell elfogadnia annak érdekében, hogy megerősítsék az egymás közötti együttműködést és információcserét, és ezáltal hatékonyabb koordináció mellett működjenek.

Különösen fontos a tagjelölt országok integrációja az emberkereskedelemmel kapcsolatos együttműködési stratégiákba, és az együttműködés egyéb országokkal.

A COM(2005)514-es számú Közleménye szerint *"A tagállamokban meg kell erősíteni az állami hatóságok együttműködését az emberkereskedelem megelőzésével és leküzdésével foglalkozó civil társadalmi szervezetekkel, például kölcsönös megértést és bizalmat erősítő, közös egyetértéssel született szabályok felállításával"*.

A Szakértői Csoport 15. számú ajánlása: Az emberkereskedelem elleni eredményes fellépés érdekében holisztikus, integrált megközelítésre van szükség, amely az emberi jogok tiszteletben tartásán és elősegítésén alapul. Ahhoz, hogy ezt a módszert alkalmazni lehessen, döntő fontosságú, hogy multidiszciplináris együttműködés és koordináció alakuljon ki valamennyi érintett szereplő és érdekelt fél – civil szervezetek, munkaügyi szervezetek – között. A cél olyan integrált politika kialakítása, amely átfogja a szükséges tevékenységek különböző szintereit és szintjeit. Ennek érdekében a kormányok politikai és végrehajtói szinten egyaránt hozzanak létre hatékony együttműködési és koordinációs struktúrákat.

A Brüsszeli Nyilatkozat javaslatai szerint az együttműködési és koordinációs mechanizmusokat mind közösségi, mind pedig nemzeti szinten működtetni kell.

Közösségi szinten az alábbiakra van szükség egy olyan politika kidolgozásához, amely magában foglalja magának a politikának a folyamatos és átlátható felülvizsgálatát, illetve a megközelítések és eszközök továbbfejlesztését és konszolidációját:

➤ **Szakértői Csoport** felállítása nemzetközi és nemzeti szintű szabályok, legjobb gyakorlatok felülvizsgálatára, konszolidációjára, fejlesztésére. Az Európai Bizottság 2003. március 25-i határozatában létre is hozta az Emberkereskedelmet Tanulmányozó Szakértői Csoportot;

Az Igazságügyi és Belügyi Főigazgatóság honlapja Dokumentációs Központ (Documentation Centre) című részének a szervezett bűnözéssel foglalkozó oldalain "Emberkereskedelem (Trafficking in human beings)" címszó alatt megtalálható a Szakértői Csoport összetétele és jelentései:

<http://ec.europa.eu/justice/home/doccentre/crime/trafficking/doccrimeohumanotraffickingoen.htm>

- a **konzultációs mechanizmusok** erősítése, mint például az Európai Fórum a Szervezett Bűnözés Megelőzésére, az emberkereskedelem elleni megfelelő lépések megalkotása érdekében, és az állami és civil közreműködők közötti párbeszéd erősítésére;
- a **hálózatba szervezés** és minden olyan szervezet fejlesztése, amelyek részt vesznek az áldozatok segítésében annak érdekében, hogy biztosítva legyen a legjobb gyakorlatok terjesztése és végrehajtása, ideértve az információhoz való hozzáférést, és az illetékes közösségi intézményekkel való kommunikáció fejlesztését.

Az alapelveiket lefektető karta értelmében az ENATW–ot támogató szervezetek elkötelezték „az emberkereskedelem megelőzésére és az áldozatok védelmére vonatkozó tapasztalataik, erőforrásaik és stratégiáik helyi, nemzeti és nemzetközi szinten történő megosztása és terjesztése iránt”. Az ENATW hálózatról és a csatlakozási feltételekről további információt talál a www.aretusa.net címen.

A **Szakértői Csoport 61. számú ajánlása**: Az EU–nak és a tagállamoknak ösztönözniük kell nemzetközi hálózatoknak az érintett tényezők részvételével történő megteremtését és fejlesztését az emberkereskedelemmel kapcsolatos információk, a leghatékonyabb gyakorlat terjesztése, valamint a közös stratégiák és partnerségek kialakítása céljából.

- az **eltűnt személyek európai adatbázisának** elkészítése, különös tekintettel a kíséret nélküli fiatalokúakra, akik a gyermekkereskedelem áldozataivá váltak;
- A TACIS, PHARE, CARDS, AGIS és más európai uniós programok felhasználása az állami és civil szervezetek támogatására és fejlesztésére, illetve az emberkereskedelem szociálpolitikába integrálására.

Nemzeti szinten a politikák nyomon követése, értékelése és fejlesztése szempontjából az alábbiakra van szükség:

- nemzeti raportőr (jelentéstevő) kinevezése az emberkereskedelem vonatkozásában;
- multidiszciplináris csoportok felállítása.

A közösségi intézményekkel együttműködve európai szinten kapcsolatot kell kiépíteni az ilyen mechanizmusok között.

A Szakértői Csoport jelentése szerint az emberkereskedelem elleni politikák azért nem hatékonyak, mert nemzeti szinten nem léteznek hivatalos koordinációs struktúrák. A jelentés az áldozatok kezelésének országos mechanizmusait (National Referral Mechanism – NRM) így írja le: *“Az Áldozatok Kezelésének Országos Mechanizmusa egy olyan együttműködési keret, amely segítségével az állami szereplők teljesítik azon kötelességüket, hogy megvédjék az emberkereskedelem áldozatainak emberi jogait és előmozdítsák azok érvényesülését, valamint egy stratégiai partnerségen keresztül összehangolják az erőfeszítéseiket a civil társadalommal”*. Ez az együttműködés segítheti az országos politika és szabályozás javítását az áldozatokkal kapcsolatos számos területen, a migránsok lakhatási és hazatelepítési ügyeitől kezdve az áldozatok kárpótlásán keresztül a tanúvédelemig. Az NRM országos szintű intézkedési terveket állíthat össze, és összehasonlítható mutatókat állíthat fel célkitűzése teljesítésének méréséhez. A Szakértői csoport 5. számú Magyarázó Jegyzete az NRM-mel foglalkozik.

A Szakértői Csoport 31. számú ajánlása: Az NRM mellett létre kell hozni az állami koordinációs rendszert, amelyhez kormányzati koordinátor és az ágazatok közötti multidiszciplináris kerekasztal tartozik, és amelynek feladata, hogy kidolgozza, koordinálja, monitorozza és értékeli a nemzeti akcióterveket és politikákat. A kerekasztal feladatai közé tartozik egy gyors és rugalmas mechanizmus kialakítása, amely egyéni panaszokat dolgoz fel az áruba bocsátott személy helyes azonosítását és megsegítését illetően.

Az emberkereskedelem megelőzése.

Az emberkereskedelem megelőzése olyan intézkedések elfogadásán alapul, amelyek célja e jelenség kiváltó okainak kezelése, az emberkereskedelem módjaival és mértékével, illetve az emberkereskedelemre és a kizsákmányolásra jellemző mechanizmusokkal kapcsolatos adatok feltárása. Különös jelentőséggel bír az emberkereskedelem félig jogszerű formáinak és a kizsákmányolás láthatatlan módjainak feltárása, a figyelem-felkeltés, illetve a megelőzésben résztvevő szakemberek képzése.

KIVÁLTÓ OKOK.

A nemek kérdése.

Mivel a Közösség emberkereskedelem-ellenes stratégiája az emberi jogi megközelítést alkalmazza, magában kell foglalnia a nemi-alapú erőszak és a patriarchális struktúrák elleni küzdelmet, az egyenlő esélyek előmozdítását és a nemi-alapú diszkrimináció minden formájának megszüntetését célzó jogalkotási és politikai intézkedéseket. Emellett szükség van tagállami szinten a nők védelmére olyan intézkedések elfogadása révén, amelyek támogatják a társadalmi, gazdasági és oktatással kapcsolatos fejlődést, és kezelik a szegénység és a marginalizálódás problémáit, amelyek miatt a nők a leggyakrabban válnak a nőkereskedelem áldozataivá.

Az ENATW hálózat számára a Brüsszeli Nyilatkozat ezen vonatkozása különösen fontos, mivel elismeri annak szükségességét és lehetőségét, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatos megelőző tevékenységeket összekössük a nemek közötti egyenlőség előmozdításával és a diszkrimináció elleni küzdelemmel, hiszen ez különösen védtelenné teszi a nőket az alapvető emberi jogok ilyen formájú megsértésével szemben. Az ENATW-hez csatlakozó szervezetek elfogadták ezt a megközelítést és beleillesztették az alapvető elveiket megfogalmazó kartába. Az ENATW hálózat elkötelezett amellett, hogy a nőszervezeteket és az egyenlő esélyek megteremtéséért küzdő ügynökségeket vagy állami intézményeket bevonják a diszkrimináció, marginalizáció és társadalmi kirekesztés megelőzését, kezelését és megszüntetését célzó stratégiák megalkotásába és végrehajtásába.

Az Európai Bizottság COM(2005)514-es számú Közleményében a következő áll: "Az uniós intézményeknek és tagállamoknak a nő-és leánykereskedelem megelőzése érdekében kiemelten támogatniuk kell a nemekre jellemző megelőzési stratégiákat. Ezen belül meg kell valósítani a nők és férfiak közötti egyenlőség elvét, és meg kell szüntetni a kizsákmányolás minden fajtája iránti keresletet, ideértve a szexuális és a házi munkavégzésre irányuló kizsákmányolást is".

A Szakértői Csoport 50. számú ajánlása:

A tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk az emberkereskedelem áldozatává válás veszélyének csökkentése érdekében oly módon, hogy:

- > biztosítják, hogy mindenki számára hozzáférhetővé váljék a megfelelő születési, állampolgársági és házasságkötési dokumentumok megszerzése;
- > fellépnek a nőkkel szembeni erőszak ellen, pl. bátorítják a nemi hovatartozásra való érzékenységet és a nemek közötti egyenlő tiszteleten alapuló kapcsolatok elvét;
- > biztosítják, hogy a nők egyenlőséget élvezzenek a gazdasági és pénzügyi forrásokhoz való hozzájutásban, beleértve az egyenlő feltételekkel történő finanszírozási és hitelfelvételi lehetőségeket, pl. alacsony kamatú mikrohitelek lehetősége a szociálisan hátrányos helyzetben lévő nők számára;
- > fellépnek a kisebbségekkel szembeni megkülönböztetés minden formája ellen, beleértve a megélhetési lehetőségek fejlesztését, az alapvető oktatás és az írástudás biztosítását, valamint a vállalkozás útjában álló akadályok eltávolítását célzó programokat.

Migrációs trendek.

Bár az emberkereskedelem-ellenes stratégiák különböznek az illegális bevándorlás elleni stratégiáktól, fontos figyelembe venni a migrációs trendek néhány aspektusát, mint például a jogi lehetőségeket, a kizsákmányolással kapcsolatos helyzetet és a munkaerő-piaci hozzáférés lehetőségét a célországban.

A kereslet.

Az emberkereskedelem-ellenes tevékenységek közös célkitűzése lehet a szexuális szolgáltatások és az ilyen szolgáltatások mint szórakoztatóipari termékek iránti kereslet, illetve az alulfizetett munkák csökkentése információs és tudatosító kampányokon keresztül.

Az ENATW hálózat alapelveit tartalmazó kartában valamennyi tagszervezet kijelenti, hogy a megelőzési tevékenységnek nem szabad kizárólag az információs és tudatosító kampányokban kimerülnie, hanem a kereslet csökkentését célzó beavatkozásokat is le kell fednie, például a nők és férfiak közötti egyenlőséggel és az emberi méltósággal kapcsolatos oktatási programok segítségével. A www.aretusa.net oldalon található könyvtárból letölthetőek különböző anyagok és elérhetőek a tagszervezetek által javasolt beavatkozások is. Az anyagok célja az ismeretterjesztés, ennek megfelelően az érintett szereplők és a civil társadalom véleményét mutatják be az ilyen szolgáltatásokat igénybe vevőkkel és lehetséges motivációikkal kapcsolatban.

A Szakértői Csoport 49. számú ajánlása: A már létező programok keretében, pl. Daphne, AGIS, pénzeszközöket kell juttatni a keresletnek a nőkereskedelemre gyakorolt hatását vizsgáló kutatások és kísérleti programok finanszírozására (különös figyelemmel a szexuális szolgáltatásokra), valamint a tagállamokban élő gyermekek és fiatalok társadalmi nemekre is koncentrálnó szexuális és emberi jogi nevelésének elősegítésére és megvalósítására.

KUTATÁS.

Emberkereskedelem és bűnszervezetek.

Hatékony megelőzési intézkedések érdekében szükség van az emberkereskedelem, a bűnszervezetek felépítése, illetve a kizsákmányolás minőségi és mennyiségi jellemzőivel kapcsolatos kutatásokra és elemzésekre.

A kereslet.

Az emberkereskedelem elleni válasz kulcsfontosságú eleme a kereslettel és a kereslet hatékony csökkentésével kapcsolatos további kutatás és elemzés.

Gyermekek.

A kutatásnak külön figyelmet kell fordítania a gyermekek szükségleteire és kiszolgáltatottságára is.

TUDATOSÍTÁS.

A tudatosítási kampányoknak a releváns célcsoportot kell megcélózniuk, ideértve a lehetséges áldozatokat, jogszabályalkotókat, rendőröket, diplomáciai és konzulátusi személyzetet és egyéb köztisztviselőket. A kampányoknak reálisan és tényszerűen kell foglalkozniuk a legális bevándorlással, a külföldi munkavállalási lehetőségekkel és a szabálytalan migrációs módszerekben rejlő potenciális veszélyekkel. A diplomáciai missziók konzulátusi és vízum osztályán információs anyagokat kell hozzáférhetővé tenni, amelyek példányait a postai úton történő vízumintézésnél is mellékelni kell a vízumkérelemhez. Speciális segély-és információs vonalakat kell létrehozni az emberkereskedelem áldozatainak tájékoztatása és támogatása céljából a kiindulási, a tranzit és a célországban is.

A Szakértői Csoport a tudatosító kampányokról: *“A tudatosító kampányoknak egy átfogó stratégiába ágyazva kell megvalósulniuk, amelyek kiegészítik az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség, a belső megerősítés és az emberi méltóság előmozdítását. Oktató szemléletűnek kell lenniük, a belső megerősítésre és a nemekkel kapcsolatos kérdésekre érzékeny üzenetet közvetítve, interaktív aspektusokkal, és az adott célcsoportok érdekeinek értékelésére alapozva”.*

OKTATÁS.

Az áldozatok azonosításával kapcsolatos képességek fejlesztése.

Speciális továbbképzést kell szervezni nyomozók, ügyészek, illetve az állami és civil szervezetek munkatársai számára annak érdekében, hogy fejleszteni tudják képességeiket az áldozatok beazonosítása terén, különös tekintettel a pro-aktív, bűnüldözési operatív információn alapuló nyomozati technikákra és azok alkalmazására.

Multidiszciplináris, az emberi jogokon alapuló megközelítés.

A rendőrség és az igazságszolgáltatásban dolgozók továbbképzésének multidiszciplinárisnak kell lennie, és az emberi jogokon alapuló megközelítést kell követnie, elsősorban az áldozatok közvetlen szükségleteire és kezelésére összpontosítva.

Az “első vonalban” dolgozó rendőrök.

Speciális programokat kell kidolgozni az “első vonalban” dolgozó rendőrök számára, annak érdekében, hogy felismerjék az emberkereskedelemre és kapcsolódó bűncselekményekre utaló nyomokat, és a lehető leghatékonyabban tudják az áldozatokat beazonosítani és kiszabadítani.

Nemzetközi katonai és rendőrségi békefenntartók.

A missziókra való felkészülésnek tartalmaznia kell az emberkereskedelemmel és annak az áldozatokra gyakorolt hatásával kapcsolatos képzést is. Ezzel kapcsolatban ki kell alakítani a katonai állomány magatartási kódexét.

Oktatási programok az iskolákban.

Támogatni kell az olyan oktatási modulokat, amelyek célja a diákok tájékoztatása az emberi jogokról, a nemeket érintő kérdésekről, az emberkereskedelem működéséről és veszélyeiről.

A SzakértőCsoport 65. számú ajánlása: Minden emberkereskedelem-ellenes nemzeti cselekvési tervnek tartalmaznia kell egy képzési modult. Emellett regionális és össz-európai modulokat is ki kell fejleszteni, és bele kell illeszteni az érintett szereplők munkaprogramjába.

A Szakértői Csoport 66. számú ajánlása: A képzésnek ki kell terjednie az érintett szereplők széles körére, a programokat pedig az ügynökségek széles körének kell végrehajtani. Minden programnak tartalmaznia kell egy általános részt, valamint a célba vett szereplőkre adaptált konkrét részt. A többszereplős felkészítés elengedhetetlen feltétele annak, hogy biztosítsuk az összehangolt és több szakterületet is magába foglaló megközelítést. A tréningeket civil szervezetek bevonásával, több szakterületről érkező szakemberekből álló csapatoknak kell végezni.

AZ ADMINISZTRATÍV ELLENŐRZÉSEK MEGERŐSÍTÉSE.

Az ügynökségek munkájának nyomon követése.

Eljárásokat és rendszereket kell kiépíteni a turizmussal, au-pair közvetítéssel és nemzetközi örökbefogadással foglalkozó ügynökségek munkájának nyomon követésére.

A kizsákmányolás láthatóvá tétele.

Különösen fontos, hogy a célországokban intézkedéseket vezessenek be a kizsákmányolás láthatatlanságának csökkentésére, például több ügynökség részvételével működő programot, mely nyomon követéssel, adminisztratív ellenőrzéssel és információgyűjtéssel foglalkozik a szex- és a munkaerő-piacon. A rendőrségnél, az egészségügyben, a munkaügyben és egyéb érintett területen dolgozó köztisztviselőknek, illetve a nemzetközi, kormányzati és civil szervezeteknek együtt kell működniük a kizsákmányolás láthatóvá tétele érdekében.

Számítógépes bűnözés.

A kizsákmányolás láthatatlanságának csökkentése érdekében tett lépések fontos elemeként nyomon kell követni az Internet illegális felhasználását.

Illegális munkaerő-piac.

A gazdasági kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelem megelőzése érdekében hatékonyabb lépésekre van szükség az illegális munkaerő-piac megszüntetésére, illetve az élet-és munkakörülmények javítására a származási és a célországokban.

A GYERMEKKERESKEDELEM MEGELŐZÉSÉT CÉLZÓ KONKRÉT JAVASLATOK.

Az emberkereskedelem áldozatául esett gyermekek kiszolgáltatottságát és szükségleteit nemzetközi és nemzeti jogszabályokban is elismerik. Ezt a szemléletet a gyakorlatnak is tükröznie kell.

A gyermekkereskedelem csökkentésére konkrét, a jobb beazonosítást célzó lépéseket kellene bevezetni, különösen az útlevél és vízum szabályozások területén, ideértve azt a lehetőséget, hogy minden 5 év feletti gyermek számára kötelező legyen a saját útlevél.

Az emberkereskedelemmel kapcsolatos jogi szabályozás mellett léteznek egyéb nemzetközi szabályok is, például a minden EU tagállam által ratifikált Egyezmény a Gyermekek Jogairól (UN Convention on the Rights of the Child), melynek célja a gyermekek jogainak védelme tekintettel arra, hogy a gyermekek mindenféle kizsákmányolással és alárendeltséggel szemben védtelemek. A gyermekekkel kapcsolatos stratégiák és politikák megalkotása során ezeket a szabályokat is figyelembe kell venni.

A Szakértői Csoport véleménye szerint: *“A gyermekek kiszolgáltatottságának szintje, valamint a velük szemben megnyilvánuló kizsákmányolás, erőszak és bántalmazás lehetősége közvetlenül kapcsolódik a védelem és azon lehetőségek szintjéhez, melyet az államok képesek és hajlandók garantálni a területükön található gyermekek számára. A védelem garanciája különösen releváns a gyermekek legkiszolgáltatottabb csoportjaira nézve, mint pl. a külföldi vagy migráns gyermekek, akik gyakran nem részesülnek azokból a lehetőségekből, amelyeket egy állam saját gyermekkorú állampolgárai számára biztosít. Ez ellenkezik az UNCRC alapelveivel és rendelkezéseivel”.*

A Szakértői Csoport 26. számú ajánlása: Az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekekkel kapcsolatos akciókat a gyermek jogairól szóló ENSZ egyezményben foglalt elvek alapján kell végrehajtani, különös tekintettel:

- ▶ a gyermek mindenképp felett álló érdekére: a gyermek mindenképp felett álló érdeke legyen valamennyi gyermekekkel kapcsolatos tevékenység elsődleges szempontja. Minden bevándorlással vagy bűnüldözéssel kapcsolatos megfontolás ehhez képest másodlagos. Az emberkereskedelem áldozatául esett gyermek ne lehessen büntetőeljárás résztvevője;
- ▶ a döntésben való részvétel jogára: a gyermek véleményét minden őt érintő ügyben ki kell kérni és korához és érettségéhez mérten számításba kell venni;
- ▶ a diszkrimináció tilalmára: az áruba bocsátott gyermekkel mindenekelőtt gyermekként kell bánni, állampolgársága vagy egyéb jogállása ehhez képest másodlagos.

A Szakértői Csoport 80. számú ajánlása: A migránsok gyermekei a gyermeklakosság különösen veszélyeztetett csoportját alkotják, és tartózkodási státuszuktól függetlenül épp olyan védelmet és lehetőségeket kell kapniuk, mint az állampolgársággal rendelkező gyermekek.

Az áldozatok védelme és támogatása.

Nemzetközi egyezmények és az Európai Unió Alapjogi Kartája (Charter of the Fundamental Rights of the European Union) értelmében az emberkereskedelemmel kapcsolatos tevékenységek súlyosan csorbítják a bűncselekmény áldozatainak emberi jogait. Következésképpen, az emberkereskedelem elleni küzdelmet célzó stratégiáknak és tevékenységeknek központi helyen kell kezelniük az emberi jogok előmozdítását és védelmét.

A Szakértői Csoport véleménye rámutat, hogy a tagállamok eddig az emberkereskedelem kérdését leginkább a bönüldözés és a migrációs politikák irányából közelítették meg, és nem fordítottak kellő figyelmet az áldozatok megsegítésére és védelmére. Ha elhanyagoljuk az áruba bocsátott személyek megsegítését és védelmét, akkor sem az emberkereskedelem ellen nem léptünk fel hatékonyan, sem a tagállamok nem tettek eleget nemzetközi emberi jogi szabályozások alapján vállalt kötelezettségeiknek, amelyek alapján ugyanis az emberkereskedelem áldozatainak joguk van védelemhez, segítségnyújtáshoz, és megfelelő kárpótláshoz jogaik megsértése miatt.

A Szakértői Csoport szerint az emberi jogokat megfelelően figyelembe vevő emberkereskedelem-ellenes stratégia:

- > az áldozatokat jogokkal felruházott személyeknek tekinti. Ehhez meg kell határozni azokat a minimális normákat, amelyek az emberkereskedelem minden áldozatát megilletnek a velük való bánásmód során, és meg kell határozni az állami szervek ezeknek megfelelő kötelezettségeit;
- > az emberkereskedelem áldozatait egyrészt olyan szereplőknek tekinti, akik aktívan keresik helyzetük megváltoztatásának a lehetőségeit, másrészt pedig bűncselekmények és súlyos emberi jogi sérelmek áldozataiként tekint rájuk, akiket megillet a hatékony jogorvoslat;
- > segítségnyújtást és támogatást kínál olyan stratégiákkal együtt, amelyek célja az emberkereskedelem áldozatainak felkészítése, emancipálása, bevonása és társadalmi integrációja;
- > orvosolja az emberkereskedelem feltételeit megteremtő emberi jogi visszaéléseket.

A tagállamokban létező segítségnyújtási eljárások sokféleségét figyelembe véve a Szakértői Csoport közös szabályok megalkotását javasolja a különleges szolgáltatások terén. Ezért a Csoport lefektetett néhány alapelvet, melyek megtalálhatók a 11. számú Magyarázó Jegyzetben.

AZ ÁLDOZATOK VÉDELME ÉS REINTEGRÁLÁSA.

Beazonosítás és gondolkodási idő.

Kutatásokat és elemzéseket kell végezni az emberkereskedők és az áldozatok profiljának meghatározásához, és ki kell dolgozni az emberkereskedelemre jellemző indikátorokat tartalmazó mátrixot az első vonalban dolgozó rendőrök és határőrök számára annak érdekében, hogy meg tudják különböztetni az emberkereskedelem áldozatait az illegális bevándorlóktól.

Minderre azért van szükség, hogy a beazonosítás után az áldozat haladéktalanul segítségnyújtásban részesüljön, és gondolkodási időt kapjon, ami alatt megszabadul a kizsákmányolás közvetlen emlékeitől.

Az áldozatokat általában kormányzati szereplők, a rendőrség, civil szervezetek, helyi társadalmi jóléti szervezetek, szakszervezetek, munkaügyi ellenőrök, és egyéb munkaüggyel kapcsolatos ügynökségek azonosítják be. Azonban ahogy a Szakértői Csoport is kifejti, a legtöbb EU-tagállamban nem elegendőek az áldozatok beazonosításának módszerei, ezért megfelelő képzést és információkat kellene nyújtani az összes szereplőnek, akik kapcsolatba kerülhetnek az áldozatokkal. Különös hangsúlyt kell fektetni a gyermek áldozatok beazonosítására és megsegítésére, főként a koruk miatt, és mert nehéz megállapítani, milyen kapcsolatban állnak az őket kísérő felnőttekkel.

A Szakértői Csoport 91. számú ajánlása: Az emberkereskedelem feltételezett áldozataival való kapcsolatfelvétel és a szükséges bizalom megteremtése érdekében helyszíni szociális munkát, kapcsolat-felvételi központokat és telefonos segélyvonalat kell létrehozni. Ez azért különösen fontos, mert a kutatások eredményei azt mutatják, hogy az áruba bocsátott személyeknek a rendészeti szervek csak egy korlátozott körét tudják azonosítani. Úgy tűnik, hogy az emberkereskedelem áldozatainak többségét a helyszíni szociális munkát végző civil szervezetek, helyi hatóságok, segélyvonalak, ügyfelek, munkatársak és egyéb állampolgárok révén azonosítják.

Az áldozatok kezelése.

Az emberkereskedelem áldozatainak számos támogató szolgáltatáshoz kell hozzájutniuk, úgymint szállásbiztosítás, egészségügyi és pszichológiai vizsgálat, jogi tanácsadás.

Támogató szolgálatok létrehozása.

A szállásbiztosításnak és segítségnyújtásnak időben kell történnie, és megfelelő finanszírozás mellett kell működnie. Ez azt jelenti, hogy megfelelő finanszírozásban kell részesíteni a nemzetközi szervezeteket, illetve az állami és civil szervezeteket.

Együttműködés.

Fejleszteni kell az áldozatokat a származási, tranzit és célországokban segítő civil szervezetek, a társadalmi jóléti szervezetek, és az egyéb szereplők közötti együttműködést.

A Szakértői Csoport 99. számú ajánlása: A tagállamoknak megfelelő struktúrákat kell létrehozniuk az áruba bocsátott személyek részére történő segítségnyújtáshoz. Ezeknek minimálisan a következőket kell tartalmazniuk: biztonságos és megfelelő szállás, tanácsadás, egészségügyi ellátás, ingyenes jogsegélynyújtás, oktatás, szakmai és munkavállalási lehetőségek. Mindezen szolgáltatásoknak az önkéntességen kell alapulniuk, bizalmasan kezelendők, jellegükben megkülönböztetés – és előítélet–mentesnek, és a nemzetközi emberi jogi normákból fakadó elveken alapulóknak kell lenniük, különös tekintettel a magánélet tisztetetére, a titkosságra, önrendelkezésre és a mozgásszabadságra.

A Szakértői Csoport 100. számú ajánlása: A tagállamoknak fel kell ismerniük az áruba bocsátott személyekkel foglalkozó számos szolgáltató tevékenységének fontosságát, közöttük a civil szektorét, és megfelelő módon támogatniuk kell őket, és együtt kell velük működni, valamint a megfelelő időben és átlátható módon pénzügyi támogatásban kell őket részesíteni. A különböző résztvevők szerepét a kormányzati és civil szervezetek közötti egyetértési nyilatkozatokban és/vagy szerződésekből kell tisztázni.

A Szakértői Csoport 102. számú ajánlása: Az áruba bocsátott személyek számára szolgáltatásokat nyújtóknak világos és mérhető mutatókra épülő standardokat kell kialakítaniuk, hogy azok segítségével rendszeresen figyelemmel kísérjék és értékeljék a szolgáltatásaik és saját teljesítményük minőségét, alkalmasságát. Az EU-nak támogatni kell az ilyen standardok kialakítását, valamint a szolgáltatók közötti nemzetközi együttműködést.

Minimális standardokat tartalmazó jegyzőkönyvek megalkotása a bűnüldöző hatóságok és a civil szervezetek között.

Az emberkereskedelem áldozatainak közvetlen megsegítésével kapcsolatos minimum standardoknak biztosítaniuk kell, hogy:

- > a rendőrség súlyos bűncselekmény áldozataiként ismerje el az emberkereskedelem áldozatait, ne tegye őket újra áldozattá, tartsa tiszteletben emberi jogait, és az emberkereskedelemtől szóló ENSZ Jegyzőkönyvnek megfelelően bánjon velük;
- > az áldozatok és családjaik biztonsága legyen a legfontosabb tényező;
- > a nyomozati és bírósági eljárás minden szakaszában, kellő mértékben vegyék figyelembe az áldozatok biztonságát.

A Szakértői Csoport 12. számú ajánlása: Annak érdekében, hogy biztosítsuk az emberi jogi normák betartását, az áruba bocsátott személyekkel foglalkozó civil szervezetekkel és emberi jogi szervezetekkel együtt ki kell alakítani az emberi jogi kihatások felmérését szolgáló modellt, amely az emberkereskedelem elleni fellépést szolgáló jogszabályok, politikák és gyakorlat emberi jogi hatásait monitorozza és értékeli. Ez az instrumentum hivatott biztosítani azt, hogy az emberkereskedelem ellen fogantatosított intézkedések megfelelően az emberi jogok védelme elvének. További feladata, hogy az emberkereskedelem elleni intézkedések ne eredményezzenek újabb, az emberkereskedelmet ösztönző helyzeteket, illetve ne súlyosbítsák a már fennálló helyzetet. Az érvénybelépő politikák vagy alkalmazott gyakorlat ne csorbítsa, illetve ne legyen hátrányos hatással az egyén emberi jogaira, a magánélet tisztetletben tartására, a személyek szabad mozgására, a származási ország elhagyásához való jogra, a legális migrációhoz és munkavállaláshoz való jogra.

A Szakértői Csoport 93. számú ajánlása: A különböző ügynökségeknek (rendészet, munkaügy, szociális szolgálatok, egészségügyi és oktatási ügynökségek, helyszíni szociális munkások, segélyvonalak) együtt kell működniük és meg kell osztaniuk az információkat, hogy elérjék az áruba bocsátott személyek mielőbbi azonosítását és a részükre történő segítségnyújtást. Amennyiben gyanú merül fel, hogy gyermekek áruba bocsátása történt, a gyermeket a megfelelő gyermekjóléti szolgálathoz kell irányítani. A gyermek biztonságos elhelyezését követően megfelelő intézkedéseket kell tenni a gyermek azonosítására és segítésére, ha pedig a gyermeknek van kísérlője, akkor támogatni kell a gyermek és a kísérlő személy kapcsolatát. Ha az áldozat életkora a megfelelő dokumentumok hiánya vagy hamis dokumentumok miatt bizonytalan, és az illető azt állítja, hogy 18 évesnél fiatalabb, azt kell feltételezni, hogy az illető személy gyermek, és ennek megfelelő elbánásban kell részesíteni.

A reintegráció támogatása és az újbóli kizsákmányolás kockázatának elkerülése érdekében az integrációs programoknak szakképzés és munkalehetőségek útján lehetővé kell tenniük az áldozatok számára, hogy képesek legyenek gazdaságilag függetlenné válni.

Fejleszteni és erősíteni kell a hálózatok létrehozását a származási, a tranzit, és a célországban az áldozatok segítésével foglalkozó szervezetek és szereplők között. A származási és célországokban található konzulátusoknak és nagykövetségeknek nagyobb figyelmet kell fordítaniuk az áldozatok reintegrálására.

A Szakértői Csoport 112. számú ajánlása: A visszatérési és a szociális támogatási programoknak az áruba bocsátott személy önállóvá válására és a társadalomba való visszailleszkedésére kell irányulni. Ez esetben az önállóvá válás azt a folyamatot jelenti, melynek során az egyén kifejlesztheti saját képességeit a társadalomban való önálló fellépésre, saját döntéseket hozhat, és saját maga irányítja az életét.

A Szakértői Csoport 113. számú ajánlása: A visszatérési és a szociális támogatási programoknak az alábbi elvekre kell épülni: önkéntesség; a magánélet és a biztonság védelme; az áldozat és a számára szolgáltatást nyújtó szervezet közötti kapcsolat szigorú bizalmassága; stigmatizációmentesség; az áruba bocsátott személy mozgásszabadsága. Az áruba bocsátott személlyel való bánásmód jellemzői: tiszteleten alapuló, ítélkezés-mentes, nem moralizáló, vagy leereszkedő; az áruba bocsátott személy szükségletei, szempontjai és aggályai állnak a középpontban. Az ilyen program további elemei: szükségletfelmérés; az érintett személyek dokumentációs helyzetének egységesítése; megfelelő lakáshelyzet; egészségügyi ellátás; pszichológiai segítség; jogi segítségnyújtás; segítség a megfelelő megélhetési lehetőségek megtalálásában; az önmegszervezés támogatása.

KÁRPÓTLÁS.

Az áldozatok emberi jogainak védelmén alapuló megközelítésnek figyelembe kell vennie az elszennvedett kizsákmányolás ellenében nyújtott kárpótlással kapcsolatos hatékony mechanizmusok kidolgozásának igényét.

A Szakértői Csoport véleménye szerint a kárpótlás a társadalmi reintegráció egyik alapvető eleme. Azonban közösségi szinten a megfelelő kárpótláshoz való hozzájutás lehetőségei nincsenek kellőképpen kidolgozva. Az EU közös erőfeszítése jelezné az áldozatoknak a támogatás szándékát.

A Szakértői Csoport 128. ajánlása: Az áruba bocsátott személyeknek nyújtandó kárpótlás biztosítását – mind polgári, mind büntetőeljárás keretében, valamint állami kárpótlási formák keretében – szolgáló rendelkezéseknek tartalmazniuk kell az ingyenes jogi tanácsadáshoz és jogsegélyhez való jogot, valamint a kitoloncolásnak a folyamatban lévő bírósági eljárás idejére való felfüggesztését.

AZ ÁLDOZAT MINT TANÚ.

Tanúvédelem.

A tanúvallomást tevő áldozatoknak alapvető szerepe van az emberkereskedők elleni bírósági eljárásokban, azonban a kockázatok és veszélyek fényében a tanúvédelemnek ki kellene terjednie menhely vagy biztonságos szállás biztosítására, a személyazonosság megváltoztatására, áttelepítésre, illetve speciális biztonsági és pénzügyi támogatási intézkedésekre, amelyeket szükség esetén ki kell terjeszteni az áldozat családjára is.

Felül kell vizsgálni a rendőrségi tanúvédelmi programokba való bejutás jelenlegi feltételeit, mivel az áldozatok nagy része jelenleg nem felel meg ezeknek, hiszen nem tudnak jelentős bizonyítékot szolgáltatni a legfontosabb szereplők ellen, csak a középszinten elhelyezkedő szereplők ellen tudnak vallomást tenni.

Miután az áldozatok vallomást tettek a bűnügyi eljárások során, származási országukba való visszatérésük előtt elemezni kell az emberkereskedők ellen tett tanúvallomásból származó kockázatokat.

Jogi segítségnyújtás.

Ki kell dolgozni a legjobb gyakorlatot arra, hogy a nyomozás és büntetőeljárás minden szakaszában legyen egy független tanácsadó az áldozat mellett, aki segítséget nyújt a videón rögzített vallomástételben és az áldozat valós személyazonosságának és címének védelmében.

Menedékhez való hozzáférés.

Eljárási rendet szükséges meghatározni és kidolgozni azzal kapcsolatban, hogy a rendőrség milyen feltételek mellett találkozhat menedékhelyeken élő vagy különböző szervezetek által más módon támogatott áldozatokkal. Az eljárási rendnek meg kell határoznia mindkét fél szerepét és felelősségét, foglalkoznia kell a menedékhely rendőrség általi felkeresésének kérdésével, elő kell írnia független jogi tanácsadó jelenlétét, aki képviseli az áldozatot, valamint írásos és szóbeli tájékoztatási kötelezettséget kell előírnia arra vonatkozóan, hogy milyen feltételek mellett kérhetik fel az áldozatot tanúvallomás megtételére. A protokollnak szabályoznia kell a rendőrség és a társadalmi-jóléti szervezetek közötti információ cserét, és elő kell írnia, hogy a személyes adatokat kizárólag az áldozat hozzájárulásával lehet tovább adni.

Tartózkodási engedélyek.

A gondolkodási idő letelte után, melynek során az áldozatot tájékoztatják az emberkereskedők elleni vallomástételének hatásairól és következményeiről, rövid távú tartózkodási engedélyt kell biztosítani azon áldozatok számára, akik beleegyeznek az igazságszolgáltatási szervekkel történő együttműködésbe. Amikor a tartózkodási engedély lejár, lehetővé kell tenni újabb engedély megszerzését más okokból.

A visszaélések elkerülése végett a tartózkodási engedélyeket megfelelően nyomon kell követni. Az áldozatnak meg kell adni a lehetőséget, hogy a rövid távú tartózkodási engedéllyel kapcsolatos közigazgatási vagy bírói döntések ellen fellebbezzon. Értékelni kell a szociális védelem és humanitárius okok miatt kiadott rövid távú tartózkodási engedélyekkel kapcsolatos rendszert.

Visszatérés.

Amennyiben biztonságuk ezt kívánja, vagy hozzá tudnak járulni az emberkereskedők ellen folytatott eljárásokhoz, az áldozatok származási országba való visszatérését el kell kerülni.

A Szakértői Csoport 105. számú ajánlása: Az Európai Bizottságnak kezdeményező szerepet kell vállalni egy olyan kötelező érvényű EU jogszabály megalkotásában, amely foglalkozik a büntetőeljárásban résztvevő áldozatok jogállásával, építve a Kerethatározatnak a büntetőeljárásban résztvevő áldozatok jogállására vonatkozó előírásaira. Egy ilyen keretszabálynak tartalmaznia kell az áruba bocsátott személy, gyermeket is beleértve, mint bűncselekmény áldozata fogalmának szélesebb meghatározását, tekintet nélkül a büntetőeljárásban való részvételük fokára, oly módon, hogy mindez a büntetőeljárás előtti, közbeni és utáni időszakban is érvényes az áruba bocsátott személyekre.

A Szakértői Csoport 106. számú ajánlása: Egy ilyen jogi dokumentum keretében az alábbi szempontok figyelembevételével kell megalkotni az irányelveket:

- > a tisztelethez való jog
- > az információhoz és tanácshoz való jog
- > személyes adatok védelméhez való jog
- > a védelemhez való jog
- > kihallgatás és nyomozás
- > bírósági eljárás
- > a kárpótláshoz való jog

Rendőrségi és igazságügyi együttműködés.

A nemzetközi rendőrségi és igazságügyi együttműködés hatékonyságának növelésében az első lépés a nemzeti jogszabályok összehangolása az emberkereskedelem büntethetősége vonatkozásában a Tanács 2002. július 19-én elfogadott Kerethatározatában felállított minimális szabványokkal. Különleges nyomozati és adminisztratív technikákat kell alkalmazni az emberkereskedelemmel kapcsolatos olyan bűnszervezetek elleni küzdelemben, amelyeket nem jogellenes tevékenységek mögé rejtenek.

JOGALKOTÁSI JAVASLATOK.

Az emberkereskedelem elleni küzdelmet jogalkotással is segíteni kell. A jognak biztosítani kell az áldozatok és tanúk védelmét, a jogellenes munkának, mások kizsákmányolásának vagy prostitúcióra kényszerítésének tilalmát.

Megfelelő szankciókat kell bevezetni a nemzeti jogszabályokba az emberkereskedelem és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények vonatkozásában.

Az emberkereskedők eszközeinek és bevételeinek beazonosításához és elkobzásához további jogszabályokat kell kidolgozni az emberkereskedők pénzügyeivel kapcsolatos nyomozás támogatására.

A nemzeti jogszabályoknak biztosítaniuk kell az áldozatok kárpótláshoz való jogát az elszenvedett sérelmekért és károkért.

Az emberkereskedelem elleni küzdelem során valamennyi EU-tagállamban garantálni kell a Tanács 2002. július 19-én elfogadott Kerethatározata rendelkezéseinek betartását.

A Szakértői Csoport 2. számú ajánlása: Az emberkereskedelem túlnyomórészt államhatárokon keresztül bonyolódik szervezett bűnözői hálózatok részvételével, azonban előfordul szervezett bűnözői csoportok részvétele nélkül, országhatáron belül is. Ezért a tagállamok gondoskodjanak arról, hogy az emberkereskedelem minden formája minősüljön bűncselekménynek tekintet nélkül arra, hogy az határokon átnyúlóan, szervezett bűnözői csoportok részvételével történik-e vagy sem.

AZ ENATW alapelvei, céljai, tevékenységei.

> ALAPELVEK

Összhangban az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával, A nők hátrányos megkülönböztetése minden formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ Egyezményvel, Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról 1949-ben született ENSZ Egyezményvel, a Nemzetközi Szervezett Bűnözésről szóló ENSZ Egyezményt kiegészítő “Emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem betiltása, megakadályozása és büntetése” című Jegyzőkönyvvel, az ENATW-hoz csatlakozott szervezetek meg vannak győződve arról, hogy:

- > A prostitúció illetve a szexuális kizsákmányolás bármely más formája céljából folytatott **nőkereskedelem**: minden nő ellen elkövetett nemi alapú erőszak; az emberi jogok megsértése; a nők és férfiak közötti egyenlőség elvének megsértése;
- > A prostitúció nem tekinthető szakmának vagy hivatásnak. A prostitúció és a szexuális kizsákmányolás egyéb formáinak áldozataival szemben hozott büntető intézkedések, valamint a prostitúcióra vonatkozó jogszabályok a kormányok számára eszközként szolgálnak a közrend fenntartására és a prostitúciós ipar ellenőrzésére, de semmit sem érnek a nőkereskedelem elleni küzdelemben. A prostitúcióra vonatkozó jogszabályok és rendelkezések fokozzák a keresletet, és erősítik azt a nézetet, amely a nőket árucikknek tekinti;
- > A prostitúció illetve a szexuális kizsákmányolás bármely más formája céljából folytatott nőkereskedelem **megelőzése** nem korlátozható egyszerű tájékoztatásra és tudatosságnövelésre, hanem csökkentenie kell a szexuális kizsákmányolásra irányuló keresletet az alábbi módon:
  - > a prostitúciót igénybe vevő megszólítása, motivációinak feltárása és felelősségének tudatosítása;
  - > a nők és férfiak közötti nemi egyenlőség előmozdítását, valamint az egyének emberi méltóságának megőrzését célzó oktatási programok végrehajtása;
  - > a kereslet csökkentése céljából az egyes országokban végrehajtott intézkedések és jogszabályalkotás területén végzett kutatás figyelemmel kísérése.
- > A prostitúció illetve a szexuális kizsákmányolás bármely más formája céljából folytatott emberkereskedelem áldozatai **védelmének** elsősorban a jogok helyreállítására kell irányulnia, mivel ezeknek a

személyeknek az alapvető jogai sérülnek. Ezen túlmenően, a védelemnek ki kell terjednie az áldozatok teljeskörű társadalmi reintegrációjára, amelyet nem csak igazságügyi, hanem szociális programok keretében is meg kell valósítani. Az emberkereskedelem áldozatainak védelme legalább a következő területekre terjedjen ki: ideiglenes, vagy állandó letelepedési lehetőség biztosítása a célországokban, az áldozat identitásának védelme, megfelelő lakhatási, szociális, orvosi, pszichológiai és jogi segítségnyújtás, foglalkoztatási, oktatási és képzési lehetőségek, továbbá olyan intézkedések, amelyek lehetővé teszik az emberkereskedelem áldozatai által elszenvedett károk megtérítését.

> CÉLOK

- > Azon tapasztalatok, források és stratégiák cseréje és továbbadása helyi, nemzeti és nemzetközi szinten, amelyek hatékonyan alkalmazhatóak a prostitúció illetve a szexuális kizsákmányolás bármely más formája céljából folytatott emberkereskedelem megelőzésére és az áldozatoknak történő segítségnyújtásra.
- > Normák és szakpolitikai intézkedések kidolgozásának előmozdítása és támogatása az ENSZ Emberkereskedelemről szóló Egyezményével és Jegyzőkönyvével, valamint az Európai Unió Tanácsának 2002. július 19-én elfogadott Kerethatározatával összhangban.
- > A nők prostitúció és szexuális kizsákmányolás egyéb formái céljából történő kereskedelmével foglalkozó európai civil szervezetek és szakértők kiterjedt hálózatának létrehozása.

> TEVÉKENYSÉGEK

- > A szexuális célú nőkereskedelem áldozatául esett személyek védelme és a nőkereskedelem megelőzése terén alkalmazott bevált módszerek cseréje.
- > Éves jelentés készítése az európai régióban elfogadott nemzeti jogszabályok, nemzetközi egyezmények és szakpolitikai intézkedések hatékonyságáról.
- > Ajánlások megfogalmazása a helyi, nemzeti és európai szinten működő politikai döntéshozók számára.
- > Mozgósítás és lobbitevékenység helyi, nemzeti és európai szinten.
- > Nemzetközi portál létrehozása a szexuális kizsákmányolás céljából folytatott nőkereskedelem témájában.

További információ:
www.aretusa.net

Az ARETUSA alapító tagjai:

Asociacion de Oviedo y Jorbalan, Spanyolország
 Asociatia Aproapele, Románia
 Asociatia Casa Noastra Galati, Románia
 A. F. P. Patronato San Vincenzo, Olaszország
 Associazione Micaela, Olaszország
 Baltic Fem, Svédország
 CHASTE, Egyesült Királyság
 IRENE Association, Olaszország
 L'Amicale du Nid, Franciaország
 Latvijan Gender Problem Centre, Lettország
 MONA – Magyarországi Női Alapítvány, Magyarország
 Mountain Unlimited, Ausztria
 National Council of Women, Málta
 Research Centre of Women's Affairs, Görögország
 Ruse Catholic Organisation "Caritas", Bulgária
 Solwodi, Németország
 Stowarzyszenie, Lengyelország
 Women's Issues Information Centre, Litvánia

További információ:

www.aretusa.net

ARETUSA Operatív Irodák

AFP – Patronato San Vincenzo

via M.Gavazzeni, 3 – 24125 Bergamo (Olaszország)
 T +39 035 31.93.61 – F +39 035 31.41.88
 Aretusa2008@libero.it

Associazione IRENE – Initiatives, Researches, Experiences for a New Europe

P.zza S.Giorgio, 2 – 20123 Milan (Olaszország)
 T +39 02 80.57.196 – F +39 02 80.57.333
 irene@irene.mi.it – www.irene.mi.it

MONA – Magyarországi Női Alapítvány

P.O. Box. 453/277, H-1537 Budapest (Magyarország)
 Székhely: Margit krt. 43-45, H-1024 Budapest (Magyarország)
 T +36-(20)-219-4619
 mona.alapitvany@gmail.com – www.mona-hungary.hu